

на та про Німеччину загалом. Це відбувається у формі прес-релізів, інтерв'ю посла та керівників структурних підрозділів посольства, а також шляхом надання вільного доступу до інформації, розміщеної на веб-сайті. Також посольство інформує Федеральне міністерство закордонних справ, а також Відомство з питань преси та інформації Федерального Уряду про медійний простір в Україні.

Шляхом розсилання інформаційних матеріалів, відповідей на окремі запитання, розміщення інформації на офіційній веб-сторінці, а також виступів і презентацій посольство здійснює інформування української громадськості про сучасну Німеччину. Крім того, посольство розповсюджує німецькомовні друковані видання і часописи, зокрема книгу «Факти про Німеччину» та журнал «Німеччина», який виходить кожні два місяці [9].

«Німецька хвиля»

Для українських читачів офіційний сайт «Німецької хвилі» (DW-WORLD.DE) пропонує новини і статті, що розповідають про життя Німеччини і Європи в цілому. DW-WORLD.DE пропонує різні аудіо-, відео- і інші матеріали для вивчення німецької мови. DW-WORLD.DE освітлює всі основні події в Німеччині. DW-WORLD.DE проводить щорічний міжнародний конкурс блогів «The Bobs».

Змінюються також можливості прийому. Починаючи від 1 лютого 2008 року Українську програму «Німецької хвилі» можна слухати на всій території України. Це стало можливим завдяки розширенню співпраці з Національною радіокомпанією України. Всі передачі транслюються на «Промені», другому каналі Українського радіо. Крім того, програми можна й надалі слухати на хвилях інших радіостанцій-партнерів в Україні [10].

Починаючи з 1994 року, Представництво Фонду Конрада Аденауера супроводжує процес політичних та економічних перетворень в Україні, спрямованих на підтримку демократичного розвитку, побудову громадянського суспільства, ствердження вільних ЗМІ та консолідацію демократичних інститутів. Фонд підтримує демократичні політичні партії України та їхні молодіжні організації. Офіс Фонду у Києві виступає водночас і як «портал» для налагодження прямих контактів українських політиків з Німеччиною та Європою. Важливою складовою роботи є підтримка молодих політиків та обдарованих студентів.

Одним з основних напрямків діяльності Представництва Фонду К. Аденауера в Україні є розвиток демократичних ЗМІ. Робота із ЗМІ утворює самостійний напрямок, оскільки саме завдяки пресі формується громадська думка про політичні та економічні процеси в Україні і, зрештою, про українську модель демократії та ринкової економіки. Представники Фонду діляться своїм міжнародним досвідом у галузі ЗМІ з метою стабілізації та подальшого розвитку плюралістичних мас-медіа в Україні. Проводячи семінари та тренінги з питань медіа-менеджменту, вони підтримують процеси приватизації преси та створення системи громадського радіо та телебачення [11].

Використовуючи інформаційно-комунікативні можливості публічної дипломатії керівництво держави може досягти таких цілей, як підвищення обізнаності про країну; формування позитивного сприйняття країни іншими акторами міжнародних відносин; вплив на поведінку громадськості (залучення інвестицій, здобуття громадської підтримки для позиції держави, переконання політиків сприймати країну як союзника тощо). Для прикладу, публічна дипломатія Німеччини

реалізується через інформаційні центри, фонди, теле- та радіо-службу. На основі аналізу публічної дипломатії Німеччини щодо України встановлено, що основними цілями публічної дипломатії Німеччини є стимулювання інтересу до себе, пояснення українській громадськості німецької зовнішньої та внутрішньої політики, інформування та обговорення суспільного розвитку, сприяння діалогу про ціннісні орієнтири, побудова довгострокових зносини між Німеччиною та Україною.

Перспективи подальших досліджень вбачаються у поглибленні вивчення всіх аспектів застосування інформаційно-комунікативної технології «публічна дипломатія» з метою їх стандартизації та розробки відповідних методик для запровадження у практичну діяльність органів влади.

Література.

1. Pahlavi P. C. Cyber-diplomacy: A new strategy of influence [Electronic resource] / Paper presented to the Canadian Political Science Association General Meeting 2003. – Halifax, Nova Scotia, May 30, 2003. – Access mode: <http://www.cpsa-acsp.ca/paper-2003/pahlavi.pdf>.
2. Ross C. Pillars of public diplomacy. Grappling with international public opinion / C. Ross // Harvard International Review. – Summer, 2003. – P. 22–27.
3. Leonard M. Diplomacy by other means / M. Leonard // Foreign Policy. – September / October, 2002. – P. 48–56.
4. Hepp Andreas. Transkulturelle Kommunikation / Andreas Hepp. – Konstanz, 2006. – 341 s.
5. Королько В. Основы Паблик Рилейшнз / В. Королько. – К.: Издательство «Ваклер», 2000. – 528 с.
6. Сліпушко О. М. Політичний і фінансово-економічний словник / О. М. Сліпушко. – К., 1999. – 390 с.
7. Политическая имиджология / [под ред. А. А. Деркача, Е. Б. Перельгиной и др.]. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 400 с.
8. Maaß Kurt-Jürgen. Kultur und Aussenpolitik / Kurt-Jürgen Maaß. – Baden-Baden, 2005. – 375 s.
9. Посольство ФРН // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kiew.diplo.de>.
10. «Німецька хвиля» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dw-world.de>.
11. Фонд Конрада Аденауера // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kas.de>.

УДК 351.84:351.858.364

Віталій Скуратівський, Тетяна Попова

ЕКОНОМІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАЛУЧЕННЯ

У статті досліджено вплив економічних відносин на процес соціального залучення як суспільної детермінанти останнього. Проаналізовано взаємозв'язок економічних відносин і соціального залучення. Розглянуто економічні аспекти соціального відторгнення з ура-

© Скуратівський В.А., Попова Т.Л., 2013.

уванням їх впливу на соціальне залучення населення.

Ключові слова: соціальне залучення, соціальне відторгнення, економічне відторгнення, процес соціального залучення, суспільний розвиток, суспільство.

Постановка проблеми

☞ Соціальне залучення є процесом змін у всіх сферах суспільного буття, спрямованим на вирішення найсерйознішої проблеми сучасності – соціального відторгнення, що і ставить за мету забезпечення соціальної та гуманітарної безпеки людей, зокрема соціального розвитку. Цілісність процесу соціального залучення є важливою складовою забезпечення прогресивного розвитку всіх видів суспільних відносин та утвердження соціальної рівності й справедливості в усіх сферах суспільного буття, свободи, реалізації сутнісних сил людини, її прав, що є запорукою стабільного суспільного розвитку. Тож ключовим принципом соціального залучення виступає забезпечення соціальної справедливості, яка є узагальненою моральною оцінкою суспільних відносин. Саме суспільні відносини є тим простором, де людина реалізує свій соціальний потенціал, статус, соціальні цінності та права. Отже, суспільні відносини, ефективність їх функціонування значною мірою зумовлюються ефективною реалізацією процесу соціального залучення, адже останній безпосередньо впливає на рівень динамізму соціального розвитку суспільства, що визначає зміст опосередкування суспільних відносин. Відповідно, соціальне залучення як головний процес соціального розвитку детерміноване усією сукупністю суспільних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

☞ Питання соціального залучення й відторгнення активно досліджуються в розвинутих країнах. Значний внесок у дослідження проблем соціального відторгнення та його подолання зробили такі зарубіжні вчені, як П. Абрахамсон, Р. Аткінсон, В. Бльомерс, В. Джадд, Дж. Девіс, Р. Діменштейн, Г. Ендрювайт, Р. Левітас, Н. Луман, Ф. Фарінгтон, Е. Фелпс та багато інших. Не оминули означену проблему й сучасні українські дослідники. Комплексно представили цю проблему в своїх роботах такі українські дослідники, як С. Бабенко, О. Балакірєва, В. Дмитрук, Р. Жиленко, В. Звонар, Н. Ільченко, Е. Лібанова, О. Макарова та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

☞ Водночас й досі лишаються теоретично необґрунтованими питання, пов'язані з детермінацією процесу соціального залучення різними чинниками суспільної системи, зокрема економічними.

Мета

☞ Мета статті – розкрити зміст та проаналізувати роль економічних відносин як суспільної детермінанти соціального залучення в державно-управлінському аспекті.

Виклад основного матеріалу

☞ У системі суспільних відносин, які істотно впливають на соціальний розвиток, зокрема, соціальне залучення, вирішальна роль належить економічним відносинам, адже саме економіка й економічні відносини мають суттєвий вплив на соціальний розвиток, соціальні сфери та на забезпечення соціальної безпеки суспільства. Без розвинутої економіки не може бути розвинутої соціальної сфери, розвинутого середнього класу, добробуту людей та стабільної соціальної безпеки суспільства, на що і спрямоване соціальне залучення.

Суттєвий вплив економічних відносин на активне залучення людей до суспільного життя пов'язаний з відносинами власності і насамперед з формуванням приватної власності. Право людини на власність, зо-

крема приватну, є основою її економічної свободи, яка робить людей дійсно вільними. Приватна власність опосередковує свободу доступу до суспільного багатства. У сучасному суспільстві умови життя задовольняють потреби індивіда лише за умови, що вони виступають його власністю. Це означає, що соціальне становище може визначатися базовим компонентом у вигляді елемента-власності. Тому відносини власності виступають у якості базових для економічних детермінант соціального залучення, і чим активніше культивується у державі суспільна власність, тим вільнішим буде доступ індивіда до національного багатства. Саме власність є найважливішим елементом правового статусу особи і, насамперед, приватна власність, забезпечує людині найбільш широкі права володіння, здатна справляти особливий вплив на її соціальний і духовно-культурний потенціал, прояв соціальної активності людей, а отже, і на активне залучення людей до суспільного життя, збагачення соціальної й економічної культури. Відносини власності як основа соціально-економічного функціонування суспільства та чинник соціального розвитку є тим суспільно-правовим полем, де формуються і реалізуються соціальні цінності, інтереси людей шляхом узгодження і задоволення системи економічних інтересів. Соціальне залучення в процесі функціонування відносин власності відбувається шляхом реалізації юридичними і фізичними особами своїх соціальних та економічних прав.

Отже, процес соціального залучення значною мірою детермінований динамізмом, спрямованістю процесу економічного розвитку суспільства. Кожний етап розвитку економіки, що ґрунтується на ринкових засадах, об'єктивно зумовлює й розвиток соціальних відносин, сприяючи тим самим соціальному залученню людей, а отже, й соціальному прогресу суспільства [1, с. 27].

Водночас, не слід абсолютизувати чинники економічної детермінації процесу соціального залучення, їх прямий вплив на даний процес, адже це призводить до зниження регулюючої ролі соціального залучення у життєдіяльності суспільства. Не тільки економіка має вплив на соціальне залучення, а й процес соціального залучення визначає динамізм розвитку економічних відносин. Будь-яке послаблення впливу нормативної регуляції соціального залучення, як головної складової суспільного буття, на економічні відносини здатне призвести до поширення економічного відторгнення та, відповідно, до розлагодження елементів економічної системи і загострення її внутрішніх суперечностей, наслідком чого є спад матеріального виробництва, розбалансування економічних взаємозв'язків, підрив основи економічної стабільності суспільства. З цього випливає важливість зростання впливу соціального залучення на економічний розвиток суспільства й загальний динамізм ринкових перетворень. Безпосередній вплив соціального залучення на економічний розвиток відбувається через певні механізми подолання економічного відторгнення, яке вважається сьогодні найкритичнішим, оскільки пов'язано з іншими видами відторгнення.

Економічне відторгнення є наслідком економічних трансформацій. Основним його проявом є недостатній рівень доходів для задоволення основних потреб. До чинників ризику, що збільшують небезпеку соціального відторгнення з економічного життя, відносять: довготривале безробіття, низький рівень заробітної плати, неефективну систему перерозподілу доходів, некваліфіковану працю, погані житлові умови тощо. Це обмежує можливості щодо доступу до якісної освіти, одержання необхідних медичних послуг, участі у куль-

турному та соціально-політичному житті суспільства, гальмує відтворення людського потенціалу, а також спричиняє низький рівень життя. Посилюється економічна нерівність, яка супроводжується розколом суспільства на дві діаметрально протилежні частини: масові соціальні групи, охоплені надзвичайною бідністю, і невеликий за чисельністю соціальний прошарок, що став у результаті перерозподілу володарем надмірного багатства.

Слід підкреслити, що в Україні відмовилися від серйозних тенденцій трансформації власності. Внаслідок неузгодженості соціальної і економічної політики у 1990-ті роки безсистемно відбулися відторгнення українців від власності і зрівняння в розподілі доходів, без будь-якого прогнозування наслідків цього процесу для суспільства. Трансформація структури власності в сучасній Україні проводилася лише в одному напрямку – зростання приватної власності шляхом непрозорого процесу приватизації, а тому її вплив на процес соціалізації та трансформації соціальної структури населення виявився надзвичайно деструктивним, бо призвів до наростання деградаційних процесів у суспільстві. Стрімкий і переважно незаконний перерозподіл майна, яке колись перебувало у спільному користуванні, на користь невеликого прошарку суспільства, відіграв найбільш негативну роль у формуванні економічно необґрунтованої складової нерівності [2, с. 223], що стало однією з основних причин відторгнення більшості українців від суспільного життя. Сумнівні процеси приватизації в Україні не слід зводити лише до початку 90-х років. Непрозора приватизація – це фактично перманентний процес в Україні. І сьогодні корупція у сфері земельних відносин поповнює лави олігархів і ще більшою робить прірву між пересічною людиною і олігархатом. Структура власності, що склалася в сучасній Україні, позбавляє широкі верстви громадян необхідних ресурсів для їх нормального існування і розвитку, сприяє перетворенню більшості громадян на люмпенів, що перешкоджає їх повноцінній участі у суспільному житті та стає прямою загрозою національній безпеці держави. Тож, соціальне залучення населення немислиме без завершення реформування форм власності, оскільки останні відкривають простір не тільки для реалізації соціального потенціалу, але і ефективного функціонування основних інститутів ринку.

Однією з основних соціальних проблем України, що зумовлює відторгнення значної частки населення від важливих процесів у державі та перешкоджає соціальному залученню є низький рівень життя більшості населення у поєднанні з надмірним майновим розшаруванням. Саме рівень життя населення є основним показником соціально-економічного розвитку країни. Рівень життя населення характеризує структура його доходів, основною складовою яких вважається заробітна плата. Сьогодні заробітна плата для більшості працюючих українців фактично перетворилася на один із варіантів соціальної допомоги, який мало залежить від результатів праці. Так, за роки незалежності оплата праці в структурі доходів українського населення стабільно утримується на низькому рівні, але зростає частка соціальної допомоги та інших поточних трансфертів. За даними Держкомстату України за II квартал 2013 року у структурі доходів населення частка заробітної плати становила лише 42 %, натомість стабільно високою у доходах населення залишається частка соціальної допомоги та інших одержаних поточних трансфертів – 40,1%, тоді як доходи від прибутку, змішані доходи становлять 13,1 %, а доходи від власності становлять лише 4,8% [3]. Низький рівень оплати праці у доходах насе-

лення свідчить про те, що заробітна плата хоч і є найбільш вагомим джерелом доходів, однак не забезпечує добробуту. В структурі сукупних доходів населення зростає роль соціальних трансфертів та знижується роль оплати праці, спостерігається подальше зближення питомої ваги надходжень від оплати праці та соціальних трансфертів, що свідчить про сповільнення економічного зростання. Така структура дає підстави стверджувати, що для зайнятого населення низький рівень оплати праці є першопричиною бідності та проявом економічного відторгнення. Сьогодні заробіток значної частини зайнятого населення не задовольняє потреби самої працюючої особи, не говорячи вже про потреби її сім'ї. В Україні 79 % бідних складають домогосподарства, в яких проживає хоча б одна працююча особа.

Так, відомий науковець Е. Лібанова підкреслює, що низький рівень оплати праці не завжди дає можливість навіть двом працюючим батькам забезпечити прийнятний рівень життя своїм неповнолітнім дітям: такі домогосподарства змушені обмежувати задоволення низки своїх потреб, надаючи пріоритет найбільш життєво необхідним. Розмір ризику відторгнення є прямо пропорційним кількості неповнолітніх дітей у складі домогосподарства. Саме низькі доходи для більшості сімей з дітьми є визначальним чинником їх відторгнення від багатьох сфер життя [4, с. 67].

Серед основних причин, що продукують низький рівень заробітної плати, слід назвати занижені державні стандарти оплати праці, зокрема, низький рівень мінімальної заробітної плати, яка є державною соціальною гарантією у сфері доходів населення. Сьогодні розмір мінімальної заробітної плати в Україні порівняно з прожитковим мінімумом, але прожитковий мінімум, який визначається за чинною методикою, не дозволяє наздогнати провідні країни за рівнем оплати праці. Згідно зі стандартами ЄС мінімальна заробітна плата має бути вищою за прожитковий мінімум майже удвічі. В Україні й досі прожитковий мінімум обчислюється без урахування соціально-економічного стану в країні, змін у потребах населення, загального технологічного та інтелектуального розвитку суспільства.

Е. Лібанова слушно зазначає, що прожитковий мінімум не містить жодних ресурсів для заощадження, а лише охоплює витратні нормативи на рівні біологічно допустимих (безпечних) мінімумів для виживання людини, які не дозволяють нести витрати, пов'язані з удосконаленням професійного рівня і, відповідно, претендувати на підвищення доходів у майбутньому [2, с. 56].

Також, проблемою в оплаті праці, що зумовлює ризик відторгнення та свідчить про соціальну несправедливість, є значний розрив абсолютних розмірів між рівнями мінімальної і максимальної заробітної плати. За оцінками експертів такий розрив сягає майже до 100 разів, проте в розвинутих країнах – до 10 разів [5, с. 202]. Крім того, в Україні має місце надмірна диференціація заробітної плати і за видом економічної діяльності, і за регіональним розподілом, що посилює майнове розшарування, поглиблює соціальну нерівність в українському суспільстві, яка до того ж посилюється затримками та не виплатами заробітної плати.

Слід зазначити, що розміри заробітної плати впливають на податкові надходження до бюджетів, які перерозподіляються на виплату соціальної допомоги мало-забезпеченим і непрацездатним особам, на стипендії, пенсії тощо. Загальний низький рівень заробітної плати негативно впливає на наповнення Пенсійного фонду. Близько чверті застрахованих осіб сплачує пенсійні

внески із заробітної плати, яка не перевищує мінімальної, що є невигідним як для нинішніх, так і майбутніх пенсіонерів, адже призводить до звуження бази нарахувань страхових внесків та викликає зниження пенсійних виплат у майбутньому. Тіньова заробітна плата також негативно впливає на дієвість пенсійної системи, адже до пенсійного та інших фондів соціального страхування не надходять певні відрахування, чим створюється штучний дефіцит Пенсійного фонду і, як наслідок, вкрай низькі пенсійні виплати. На 1 січня 2013 р. середня пенсія становить 1470,73 грн.; 8,8 млн. осіб (64,7 % від загальної кількості) отримують менше 1300 грн., а кількість пенсіонерів із пенсією, меншою за 1000 грн., становить 2,4 млн. осіб [6, с. 103]. Низький рівень пенсій, що є основним джерелом доходів пенсіонерів, визначає їх монетарне відторгнення, внаслідок чого пенсіонери обмежені у доступі до основних життєвих потреб. Також до чинників ризику, що збільшують небезпеку відторгнення пенсіонерів від суспільного життя, відносяться: велика розбіжність у розмірах пенсій; нерівноправні умови пенсійного забезпечення для всіх громадян; невідповідність пенсійних виплат трудовим внескам; суперечності в законодавстві України в пенсійній сфері та ін. Усе це зумовлює соціальну несправедливість, що виявляється в порушеннях основних прав людини – права на життя, здоров'я, безпеку, оплату праці тощо, перешкоджаючи тим самим повноцінній участі громадян у життєдіяльності суспільства.

Недосконала пенсійна політика держави, соціальна маргіналізація окремих частин суспільства відбувається внаслідок незавершеності модернізаційних процесів [7, с. 164], зокрема, уповільнення реформування солідарної пенсійної системи, яка вже не може адекватно протистояти соціально-економічним та демографічним викликам. Навіть Президент України у Посланні до Верховної Ради України в 2013 році зазначив, що пенсійна реформа майже не торкнулася таких вад пенсійної системи, як складність, заплутаність і непрозорість пенсійного законодавства, недостатнє запровадження страхового принципу (що порушує принцип соціальної справедливості при призначенні пенсій і зумовлює українську особисту зацікавленість громадян у майбутньому пенсійному забезпеченні), недосконале фінансове адміністрування тощо [6, с. 104].

Однією з основних причини, що перешкоджає повноцінній участі людини у життєдіяльності суспільства, є відторгнення за статусом на ринку праці. Саме зайнятість належить до основних видів участі людини в суспільному житті та створює передумови для соціального залучення практично у всіх інших сферах. Але ринок праці в Україні характеризується значними масштабами безробіття, розвитком вимушеної, неповної та неформальної зайнятості, нелегальної трудової міграції. Це свідчить про те, що в умовах перехідної економіки в Україні ще не створено ефективних механізмів перерозподілу робочої сили, внаслідок чого формування національного ринку праці відбувається вкрай повільно. До найуразливіших категорій населення на ринку праці належить молодь. Саме серед молоді сьогодні спостерігається найвищий рівень безробіття – 17,3 % по відношенню до економічно активного населення у 2012 році [8, с. 8]. Головними обмеженнями конкурентоспроможності цієї категорії населення є відсутність або недостатність досвіду роботи чи відсутність навичок її пошуку. Ризик відторгнення значною мірою посилюється великим відсотком безробітних, які не одержують допомогу по безробіттю.

Масова бідність та безробіття призводять до втрати соціальних можливостей, певних деформацій свідомості, часто зумовлюють деструктивну економічну поведінку, звужують можливості формування інтелектуального і фізичного потенціалу суспільства, розвитку особистості і тим самим збільшують небезпеку соціального відторгнення не лише з економічного життя, а й позбавляють людей можливості брати участь в інших сферах життєдіяльності. Людині, яка веде щоденну боротьбу за фізичне виживання, ніколи цікавиться громадським, політичним чи культурним життям суспільства.

За таких умов суспільство є надто нестабільним, економічно непродуктивним, безперспективним, при цьому середній клас майже відсутній. Відторгнення населення від економічного життя зумовлює подальшу диференціацію суспільства, в якому збільшується питома вага нижчого класу, що характеризується переважанням більшості населення в тих прошарках, які свідчать про бідність. Це не тільки не сприяє економічному розвитку, а, навпаки, гальмує його і перешкоджає становленню середнього класу, який є основним носієм економічного прогресу і соціальної стабільності, основою справедливої держави. Досвід розвинутих країн свідчить, що саме завдяки активності середнього класу можливим є подолання бідності, досягнення стабільності в державі, що, в свою чергу, сприятиме процесу соціального залучення.

Соціальне залучення населення потребує економіки, що динамічно розвивається. Проте сьогодні в Україні спостерігається динамічний розвиток лише тіньової економіки, фінансові результати якої не беруть участі у формуванні доходів державного та місцевих бюджетів, у наповненні фондів соціального страхування, внаслідок чого держава має обмежені ресурси для підтримки соціально уразливих верств населення. Значно поширена система тіньового розподілу доходів і тіньової оплати праці, що створилась в сучасній Україні, спотворює законодавчі норми у соціально-трудої сфері, знижує рівень соціального захисту працівників та підвищує рівень їх експлуатації. Високий рівень тінізації національної економіки дестабілізує економічні відносини та спричиняє зростання ризику соціального відторгнення, що унеможливує стабільний розвиток суспільства й негативно впливає на забезпечення соціальної безпеки українського суспільства.

Слід зазначити, що важливим чинником, який значною мірою перешкоджає соціальному залученню населення та суттєво гальмує соціальний розвиток в процесі економічної трансформації, є суперечливий процес утвердження в країні законодавчої бази нової системи ринкових відносин. Багато складових соціально-економічних відносин і досі лишаються законодавчо нерегульованими. Також постійні зміни чинного законодавства перешкоджають стабільному соціально-економічному розвитку суспільства. Невідповідним є і рівень якості законодавчого процесу у сфері регулювання економічних відносин. Особливо руйнівним для економіки як чинника соціального розвитку, зокрема соціального залучення, стало прийняття законів, що не враховують реальної соціально-економічної ситуації і є досить суперечливими.

Сьогодні вже не викликає дебатів проблема відсутності дієздатної системи державного управління соціально-економічними відносинами. Державне управління економікою, яке значною мірою ґрунтується на застарілій адміністративній системі, дестабілізує соціально-економічний розвиток в країні, що зумовлює відторгнення значної частини населення від економічного

життя. В свою чергу, відторгнення від економічного життя значною мірою обмежує можливості населення щодо участі в інших сферах суспільного життя, тим самим спричиняє інші форми соціального відторгнення.

Таким чином, у процесі здійснення економічної трансформації в Україні виникла ціла низка суперечностей, деформацій, проблем в сфері економічних відносин, зокрема в сфері відносин власності, соціально-трудова та соціально-класових відносин, які значною мірою детермінують процес соціального залучення. Окреслені вище суперечності та проблеми економічного життя створюють для більшості українського населення бар'єри на шляху їх залучення до суспільного життя, що перешкоджає стабільному соціально-економічному розвитку та забезпеченню соціальної безпеки суспільства. Це зумовлює необхідність розв'язання зазначених суперечностей і назрілих проблем економічного життя як умови соціального залучення і посилення зворотного впливу цінностей останнього на соціально-економічний прогрес українського суспільства. Головними векторами, що сприятимуть реалізації цього завдання, є:

- створення стабільного правового поля для утвердження ефективної системи державного управління соціально-економічними відносинами, забезпечення незворотності стратегії соціально-економічної трансформації суспільства, поглиблення ринкових перетворень;
- подальше вдосконалення чинної нормативно-правової бази для повноцінного функціонування та вдосконалення в суспільстві відносин власності як економічної основи соціального розвитку та головної передумови соціального залучення;
- реалізація системи радикальних правових заходів щодо детінізації економіки;
- удосконалення законодавчої бази з питань активізації процесів приватизації та виведення їх на якісно новий рівень, протидія тіньовим приватизаційним процесам;
- подальше вдосконалення податкового і бюджетного законодавства з метою забезпечення соціальної справедливості, виконання бюджету, стимулювання економічного зростання і оптимізації процесів соціального розвитку;
- здійснення економічної політики, спрямованої на недопущення в країні поглиблення інфляційних процесів;
- забезпечення нормативно-правових засад для реалізації завдань, визначених Програмою економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» з метою досягнення економічної стабільності й розвитку в країні, що є головною передумовою для подолання соціального відторгнення в суспільстві та сприятиме забезпеченню його соціальної безпеки.

Перспективи подальших розвідок. У подальшому є потреба аналізу і вивчення впливу політичних чинників на процес соціального залучення в українському суспільстві.

Література.

1. Управління соціальним і гуманітарним розвитком: навч. посіб. / [авт. кол. В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, Е. М. Лібанова та ін.]; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського: у 2 ч. – К.: НАДУ, 2009. – Ч. 1. – 456 с.

2. Сталій людський розвиток: забезпечення справедливості: Національна доповідь / кер. авт. колективу Е. М. Лібанова / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи. – Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2012. – 412 с.

3. Доходи та витрати населення України за II квартал 2013 року [Електронний ресурс] // Державна служба статистики. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

4. Національна Доповідь про людський розвиток «Україна: на шляху до соціального залучення» [Електронний ресурс] / [Е. Лібанова, Ю. Левенець, О. Макарова та ін.]; незалежне видання Програми розвитку ООН в Україні, 2011. – 124 с. – Режим доступу: http://www.undp.org.ua/files/ua_95644NHDR_2011_Ukr.pdf.

5. Кравченко М. В. Система соціального захисту населення як об'єкт державної політики: методологія та практика: моногр. / М. В. Кравченко. – К.: Інформ.-аналіт. Агентство, 2012. – 451 с.

6. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К.: НІСД, 2013. – 576 с.

7. Реформування соціальної політики в Україні: проблеми та перспективи: навч.-наук. вид. / авт. кол.: В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник та ін.; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського – К.: Львів: НАДУ, 2012. – 368 с.

8. Статистично аналітичний огляд стану ринку праці у 2012 році [Електронний ресурс] // Державна служба статистики: доповідь від 18.04.2013р. №09/2-26/119. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2012/rp/pres-reliz/arh_pr2012.html.

УДК 351:336.761

Дмитро Тевелєв

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ МЕХАНІЗМУ КООРДИНАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

У статті на основі аналізу діяльності регуляторів ринку цінних паперів та аналізу функціонування самого ринку, його учасників, обґрунтовано функціональний вектор розвитку механізму координації діяльності суб'єктів державного регулювання ринку цінних паперів в Україні. Зокрема, проаналізовано механізм комунікації між органами влади, що здійснюють регулювання ринку цінних паперів на формальній (в межах законодавчо встановлених процедур) та неформальній основі (при спільній роботі в робочих групах, публічних заходах, в рамках виробничої етики). Доведено, що сутність функціонального вектору розвитку механізму координації полягає в системній реалізації наступних заходів: розробка та постійне оновлення єдиної державної стратегії розвитку фінансового сектору та ринку цінних паперів як складової фінансового сектору; координація діяльності суб'єктів

© Тевелєв Д.М., 2013.